

СВОБОДА СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY



УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ СОЮЗІВ OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 168. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 21-го липня 1936. VOL. XLIV. No. 168. Jersey City, N. J., Tuesday, July 21, 1936. THREE CENTS

КІНЕЦЬ КОНВЕНЦІЇ ГРУПИ ТАВНСЕНДА

КЛІВЛЕНД. — Конвенція групи Тавнсенда, групи „діли суспільне майно“ та групи священника Каклина закінчилась. Розпочали цю конвенцію 11,000 делегатів, а закінчили лише 5,000. Під кінець прийшло в доні її провідників до розламу та гострої взаємної критики. Гомер Смит, один з лідерів цієї конвенції, назвав лідера групи „діли суспільне майно“, свящ. Смита, блофером, а священник Каклин назвав Рузвелта зрадником і брехуном. За це натарував Каклина дитроїтський єпископ Галягер. Всеж така ця конвенція ухвалила підтримувати кандидатуру Лемке, який обіцяв виконати програми тих трьох груп, і в додатку свою власну, коли виберуть його президентом.

ФАРМЕРИ КЛОНЯТЬСЯ НА БІК ЛАНДОНА.
ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Фармерський журнал „Ди Фарм Джорнал“, який від 1916 року переводить так зване „солом'яне голосування“, себто на основі ріжних розмов і листів з ріжними особами та групами старається вгадати, як випадуть вибори, тепер теж перевів таке голосування серед фермерів, на основі якого твердить, що фермери клоняться у бік Ландона. На 46,000 осіб 25,000 є за Ландона, а 20,000 за Рузвелта. За соціаліста-Томаса всього ледви 451, а за Лемке 291.

ЗАПОВІДАЄ РОСИЙСЬКО-ЯПОНСЬКУ ВИНУ.
НЮ ЙОРК. — До Ню Йорку повернувся з Далекого Сходу директор природничого музею Рой Ендрус, що їздив на відвідини до Китаю та Японії. В розмові з газетярами він сказав, що Далекий Схід це кипучий котел. Японія чимраз більше захоплює впливи над Китаєм і прийдє час, що вона муситиме зударитися з Росією, яка в Азії теж має свої інтереси. Назагал Ендрус добре висказувався про Японію та підкреслював, що вона заводить у Китаю лад і порядок.

ПОТРЕБА ВСЕСВІТНЬОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.
НЮ ЙОРК. — Президент Колумбійського університету, проф. Ніколас Ботлер, що тиждень тому повернувся з Європи, подав до загального відома свої враження, в яких сказав, що краще потрібно скликати ще одну світову економічну конференцію, в якій усталено важніші фінансові справи, як теж справи міжнародної торгівлі. Він сказав, що розбіжність інтересів європейських країв добігає до краю, і коли такий стан буде продовжуватись, то в Європі, а вслід за тим у цілому світі, мусить прийти до конфлікту, страшнішого ніж у 1914 році.

МОДЕРНА ФАРМА.
ВАШИНГТОН. — Щоб облекшити фермерам їх тяжку працю, як теж щоб показати їм, що внаслідок техніки працю на фармах можна провадити в „білих ковчезах“, уряд спорядив у Роздей одну таку показову фарму, в якій є примінені всі модерні уліпшення. Всю працю виконують там електричні апарати. Дрова рубає електрика. Теж електричні апарати дють коровам. Устайних є центральне опрівання, як теж зимна і горяча вода. На діто є споряджені електричні вахляри. Проти мух є вставлені сітки, кризь які пробігає електричний ток, що вбиває муху, як тільки вона доткнулася до сітки. Дротяні загороди для пасовиська є наладовані легкою електрикою, так, що корова, доткнувшись їх знає легкого потрясення й мусить звернутись назад. Щоб уприємити коровам нічну пашу, пасовиська є освічені електричними рефлекторами.

НЕ ДАЮТЬ НУДИСТАМ СПОКОЮ.
ЛОНГ ВАЛЕЙ (Ню Джерзі). — Лікар Степан Рок заложив фарму нудистів, себто людей, що ходять зовсім наго й виставляють ціле тіло під благодатне навітлювання соняшними проміннями. Та це не подобалося консервативному сусідові, фермеру Сірлесові, котрий думає, що ходити голо — це деморалізує людей. Він почав слідкувати за ними й винайшовши контрольнебудь з нудистів, почав виклипати собі з них, а далі почав навіть сягати на це видовище своїх правовірних приятелів. Нудисти почали ховатись. Тоді моральний фермер Сірлес купив собі... далековид. Тепер він ривив побудувати на своїй фармі підвищення з сидженнями, звідки враз зі своїми однодумцями буде так довго дивитись на нудистів, аж доки їм не змудиться їм вони не покинуть околиці.

СІЯМСЬКА СЕСТРА ВИХОДИТЬ ЗАМУЖ.
ДАЛІАС (Тексас). — Одна з сіямських сестер (тих, що зросли тілом), вийшла собі за муж. Друга її сестра не противилася цьому і на всі любовні сцени замикала очі та вдавала, що їх не бачить. Тепер усі троє, себто обі зрослі сестри і чоловік одної з них, виїхали на медові місяці до Ніягари.

СМІЯТИСЯ НА ПРИКАЗИ

Кіміці приготавляються до цього, щоб прийняти чужинців, що прийдуть на Олімпійські ігрища, а сміхом. А що це не така легка справа, видно по тім, що переводять цілотижневий „вправді“, щоб вивчити людей, як добре сміятися.

РОСИЙСЬКИЙ ПРОКУРАТОР ВЛОМНИКОМ.

До одного бюро при вул. Свентокшинській у Варшаві вломився злодій, після чого зловлено двох людей, між ними 50-літнього Дмитра Бобринцева. Показалося, що Бобринцев перед війною і під час війни був прокуратором російських судів, востаннє у Гіотркові. Після большевицького перевороту Бобринцев скитався по світі і врешті увійшов у спілку з одним „касарем“, якого знав із часів, коли він був прокуратором, а касар податковим злодієм. Тепер оба разом добувалися до бюр і розбивали каси. Вкінці його арештовано.

ОТРУІВ СВОІХ УБИВНИКІВ.

Члени дикої австралійського племені напали на англійського мисливця в північній частині Австралії і важко поранили його списами. Мисливець з трудом довазів до своєї колиби і взявся до роботи, бо знав, що дітки прийдуть туди за ним. Останніми зусиллями він понасипував отруї до соли, мукки, цукру та чаю, знаючи, що дітки кинуться на його припаси. Так і сталося. Мисливець помер від ран, а його напасники від отруї. Ратунковий відділ знайшов трупа мисливця, а довкруги покорчені тіла дикунів.

СМЕРТЬ ПІД ЗРІЗАНІМ ДЕРЕВОМ.

У Ясіні Масьовій, пов. Турка, Петро Комарницький зрізував дерево в лісі і це вистиг відскока на бік, як деревина падала. Несчасного придавило на смерть.

ЖІНОЧА ПОЛІЦІЯ.

Головна команда державної поліції у Варшаві організує перші мадри жіночої поліції по провінційних містах. У Вильні і Лодзі вже є поліцайки. Їх головне завдання поборювати торг живим товаром та розпусту.

СВІЗНЕНІ ЛИСТИ.

Цими днями дістали кілька лондонців листи, які прийшли до них трохи запізно, бо 28 літ після їх виследи. Оце спізнєння пояснила управа пошти так: Недавно направляли одну поштову скриньку. Виявилось, що вона виконувала свою службу вірно 28 літ. Але саме 28 літ тому повстала в ній між отвором і одною стінкою розколина, куди попало кілька листів. Коли щойно тепер їх там відкрили, радили в головній поштовій управі, чи не краще булоб їх знищити. Але взяла верх правдомовність: у права розяснила в окремий висьмі всім адресатам, через що листи доходять до них так пізно. Цікаво, що всі адресати ще живі. Хоч вістки, які вони дістали, верстарілі, маркі на листах радуватимуть філіялістів.

КАРИГІДНЕ УЧРЯДУВАННЯ НА ПОЧТІ.

Книгарня ім. Шевченка у Львові вислала поштову картку до видавництва ОО. Василян у Жовкві, замовляючи книжки. Хоч картка була адресована дуже чітко, до того з написом „дуже пильно“, картку звернула пошта по довшим часі недоручену з допискою „ретур“ та — що найважливіше — з поштовою пайкою „Москва“. Значить, на польській почті є або аналіфабети, що не знають навіть української азбуки, хоч знають є обовязані, або зловіні шовіністи, що українську посылку спрямовують замись до Жовкви до Москви.

ВОЛОЦОГНІ ПІДПАДИЛИ ДІМ.

Ведтер Пасурлоцький, що мешкає на передмісті Едмонтону, повідомив поліцію, що якись два йому незнайомі волоцюги застукали 10. червня, в третій годині вночі, до дверей його помешкання. Коли він відчинивши двері, зажадали, щоб позволив їм у себе переночувати. Пасурлоцький заявив, що не може сповістити їх бажання, бо у нього нема місця, щоб їх переночувати. Почувши таку відповідь, волоцюги сідоку ввійшли до хати, кинули шось на під, від чого повстав огонь, а тоді чимськорше втекли з хати. Пасурлоцький збудив жінку, яка побігла повідомити пожарну сторожу про вогонь, а сам почав вивозити на двір меблі, що були в хаті. Дім, що складався з 4 кімнат, згорів до чиста. Страту докряває обалечення на суму \$1,300. Поліція веде слідство, щоб дійти правди в тій дивній та загадковій справі.

ОНТЕРІО ПОЗИВАЄ ДО СУДУ ФІРМУ В ІМЕНІ П'ЯТЕРНЯТ.

Міністер праці й допомоги Крол зацікавив у Філядефії американську фірму, що виробляє дитячі забавки, на \$50,000 відшкодування за те, що та фірма на своїх оголошеннях уживає без відповідного авторитету імені і світанні п'ятерняток Діон. Міністер Крол, яке головний опікун п'ятерняток, подав у позові, що п'ятернятка є абсолютними власницями своїх імен, популярності і явця свого уродження, і хто бажає дороблятиє на них, мусить відповідно за привілей заплатити.

ПЕРЕНЕСУТЬ БОБРІВ НА ПІВНІЧ.

Щоб розмножити бобрів у північній часті провінції Саскачеван і забрати їх з дикстрету Мейпел Крол, де вони спричиняють пошкоду шкоду повенням, ціст індіян з Пелі і Карлтон зачали ловити їх у суцільстві провінційного варку. Роботу цю зарядив інспектор індіанських справ, В. Міоріос. Індіани сподіваються зловити до 150 бобрів в трох тижнях Минулого року ті самі індіани зловили певне число бобрів в Оніон Лейк і перевезли до Медж Лейк. Уживають при тім лапок, які окружують зв'язку і їх не калічать. Індіани ловлять їх також у той спосіб, що проривають таму і ловлять їх у домішках без нізких лапок.

ПРИСИПАНИ НА ВУЛИЦІ.

На Яггадонській вулиці у Львові, де задля перебудови викопали рів два метри глибиною, повстав високий наспил землі, який забезпечили дошками. Переходив туди 60-літній залізничний емерит Карло Дурляк із жіночкою і обоє присипала земля. Прикликана негайно поліція відкопала обох, а рятункова станція перевезла їх до шпиталю.

ДО ЧОГО ДОВОДИТЬ ВІНО.

Михайдо Тарнавський і Юсиф Лизак, оба з Ню Торонто, вижидають дошого речення у вязниці після того, як суддя визначив їм вино у кількох обвинуваченнях. Свій уклад завдують вони прийшли. Взятися вони пити вийдо в суботу зродушня, пили до безтями, а потім повиходили на вулицю дурити. І так, украли вони гумовий колеса до авта, замаскували собі обличчя хусточками, та напали в авті на сидячу панну Вивієн Пітеро з її товаришем Е. Саботжком. Лизак затягнув її у задне сидження і стараєсь засидкувати, але жінка маски позлітала, вони настрашилися та повтікали. Біля підніжжя вони допали до рук поліції, але ї тоді дурійка це не вишуміла ї з голови, бо Лизак ухопив залізне ліжко у своїй камері та стараєсь ним розбити стіну. За доконані шкоди вязниці додано їм окреме обвинувачення.

ВЕРНІВСЯ З ДАЛЕКОЇ ПІВНОЧІ.

Данило Біліда, з Ричмонд Парк, Алберта, вернувся з однорічної несприятливості з далекого півночі, де займався цілий час трепстерством, тобто ловленю диких звірів у ласки. Він каже, що зловив у ласки майже 1,000 білих ласиць і тому не жалув, що такий довгий час жив здалека від цивілізованого світу, де панує 9-місячний день і німа, а лише тримісячний день і північне горяче літо.

СІДА ГРОМУ.

Підчас громовиці в Сухій, пов. Бельско, господар Альойз Буріян косив траву на сіножаті. Бачучи, що буря дужає, він кинув косу на землю. В туж мить ударив грим у косу, причому поразив Буріяна і відкинув його на кілька канянів кроків до рова з водою, в якій він утопився.

СКІДЬКІСТЬ ДІТЕЙ — ЦЕ КЕПСЬКИЙ ЖАРТ.

Промовляючи до закінчуючих курси шпитальних доглядачок, д-р Брюс, заступник губернатора Онтеріо, нагадував рух за побільшення уродін дітей. Мав він на меті заповіт мільонера Милера, котрий оставив їм мільона доларів для тої матері, що матиме десятьох дітей уродюваж десятих діт, що започаткувало змариання між багатьома матеріями в Торонті. Цей заповіт на думку д-ра Брюса є кепський біологічний жарт. Якість, а не число є найважливішим чинником у виалекуванні раси. Пів-нормальна, епомагана дитина, не в бажана для держави, а якоїб то расово-евеністичної точки ми не дивились. Якість дітей є найважливішою справою.

НОВА ГОРОЖАНСЬКА ВІЙНА В ЕСПАНІЇ

ЛІСБОНА (Португалія). — Нема точних інформацій щодо того, що діється в Еспанії. Події змінюються там кожної хвили. Фактом є, що в Африці, в еспанській Мароку, вибух серед військових бунт, звернений проти теперішнього лівого еспанського уряду. Цей бунт зчинив у Мадриді, столиці Еспанії, такий заколот в урядових колах, що впродовж 24 годин були аж три прем'єри. Повстанські частини захопили ціле еспанське Мароко, як теж заняли в Еспанії місто Кадіс та навязали звязок з революційними частинами в місті Севілі. Уряд звернувся до „лодового фронту“ за допомогою і роздає зброю робітникам. Кажуть, що майнери беруться боронити лівий уряд. Революційний рух є кермований монархістами. Головою його є генерал Франціско Франко. Він вивав лівий уряд до колективної реляції. Та по стороні уряду остала покищо більша частина війська, а льоальні летуни налетіли на збунтовані частини в еспанській Мароку і бомбардували палату високого комісара в Тетуані, при чім убили 20 осіб. Найвищий магометанський духовник помер з потрясення, коли почув, як бомбардують місто. Нараховують до 40,000 повстанців у Мароку. На сторону повстанців перейшли три воєнні кораблі, що їх уряд вислав проти них.

ДИВНЕ СТАНОВИЩЕ ПОЛЬЩІ В СПРАВІ ДАНЦІГУ.

ВАРШАВА (Польща). — Польський уряд засипано протестами в справі завішення конституції міста Данціга. Завісив її данцігський сенат, що є контрольований нацистами. Польська преса пише, що тепер є дуже догідна хвиля для Польщі здобути більші впливи в Данцігу, бо половина населення міста є з Польщею, бо незадоволені з нацистичного правління; яке здушує силою всяку опозицію і свободу та вправить містом при помочі тайної поліції. Та всі ті аргументи не промовляють до польського уряду, який заявив, що він мусить вперше точно перестудіювати, чи нові зарядження данцігського сенату є дійсно шкідливі для Польщі. А про охорону данцігської опозиції має дбати Ліга Націй.

ЖИДИ ТЕЖ ПРОТЕСТУЮТЬ У СПРАВІ ДАНЦІГА.

ЖЕНЕВА (Швейцарія). — Ньюйорський рабін д-р Стефан Вайс вислав в імені Жидівського Комітету протест у справі зарядження данцігського сенату, що забороняє заріз худоби за жидівськими релігійними приписами. Протест є звернений до Антона Ідена, британського міністра справ заграничних, що є президентом Ради Ліги Націй.

ПОЛЬСЬКИЙ ПРЕМ'ЄР ПОТІЩАЄ.

ВАРШАВА. — ПАТ подає, що в польського прем'єра була жидівська купецька делегація, яка нарікала на жидівський бойкот, ведений польськими націоналістичними кругами. Прем'єр заявив, що подбає, щоб жидам не було кривди.

ХОРВАТИ ВЖЕ ЗБРОЯТЬСЯ.

ЗАГРЕБ (Хорватія). — Виходить, що хорвати готуються до збройної розправи з Сербіями. Нема порозуміння між синами одного й того самого народу. Хорватська Селянська Ліга Оборони, військова організація, зорганізована для боротьби з „сербським наїзником“, відбула перегляд своїх сил. Сталося це з нагоди уродін хорватського провідника Володимира Мачека. Тисячі селян зіхалися до села, де Мачек має своє господарство, і там віддали йому поклон та зложили в дарунку чудовий хорватський народний стрій. У промові до селян Мачек сказав, що Бог сказав і хорватським селянам, що будуть їсти хліб у поті чола, але не казав їм, щоб вони потилися на те, щоб інші їли їхній хліб. І тому, казав Мачек, треба хорватським селянам організуватись і творити силу, щоб можна було звести боротьбу з чужиньським наїзником. Преса пригадує, що вже по тім можна пізнати, що є велике напруження між хорватами і сербами, бо перед двома роками Мачек ще говорив про „наших сербських братів“. В Загребі переманили перед домом Мачека яких 100,000 селян. А провідник словінців заявив, що словінці будуть боротись разом з хорватами за вільну Хорватію і вільну Словенію.

СОВЕТСЬКИЙ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗМ. ЧИ РОСИЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ?

МОСКВА (Росія). — Ленінградська „Правда“ виступила з гоетрими закидами проти відомого в світі астронома професора Бориса Герасимовича за те, що він деяких своїх творів не видрукував першу до російськи, а дав їх друкувати в наукових журналах чужних країв і не російською мовою. Кажуть, що кампанія проти проф. Герасимовича є тільки потвердженням того, що вже діється в Совегах від двох років: скрити всією силою націоналістичний московський дух.

"СВОБОДА" (LIBERTY)
 FOUNDED 1893
 Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
 Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
 at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
 Edited by Editorial Committee.
 A Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
 on March 30, 1911 under the Act of March 5, 1879.
 Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
 За оголошення редакція не відповідає.
 "Свобода": ВЕрген 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: ВЕрген 4-1016.
 За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
 Адреса: "СВОБОДА", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА НАЦІОНАЛЬНЕ ВИЗВОЛЕННЯ

А ХТО ПО НИХ?

Відходять від нас. Відходять оті Союзіві ветерани, що стояли в наших рядах по трицять кілька років, а завжди були Союзовцями без скази. Відходять ті, що як тільки вступили на американську землю, вважали своїм природним обов'язком стати зорганізованими і карними членами великої української родини — У. Н. Союзу. Відходять ті, що розумом розуміли, а серцем відчували, чим є У. Н. Союз для українського імігранта в Америці і чим він є для українського робітника. Відходять ті, що добре знали, яким великим добродійством є У. Н. Союз для Рідного Краю і для нашої визвольної справи.

Оті думки насуваються, коли глядімо на коротке звітлення про бл. п. Андрія Гальчака з Мікіз Ракс, Па., що помер, маючи всього 57 років, з чого перебув трицять кілька років у членстві У. Н. Союзу. І нам здається, що чуємо слово Покійного, висказане з нагоди 40-літнього ювілею У. Н. Союзу. Це прости, але щире й розумне слово, яке тяжко було Покійному вимовити, бо слоськи не давали, коли приходилося згадувати за ті великі перешкоди, які треба було Союзові перебороти, щоб вікні його ідея затриумфувала. Та найзнаменнішою прикметою Покійного була його лояльність до організації і її провону. Як не виринали закиди проти організації, які хто не ставив би неоправдані домагання, Покійний завжди мав відвагу сказати своє характерне слово. Коли приходилося Покійному писати до редакції, щоб її поінформувати про народний рух у Пітсбурзі, чи радше про застій у народній праці, чи про які непорозуміння чи тертя, Покійний завжди писав правдиво, по совісті, і давав від себе завжди щирі поради, з яких не виділяла ненависть до ніякої особи чи групи, а тільки ясний любов — до справи.

Згадуючи за бл. п. Гальчака, ми хочемо тим самим згадати і за інших, подібних до Покійника простих наших робітників, що мають золоте серце для нашої організації і для нашої ідеї. Отих тихих робітників стає чимраз менше. І це заставляє нас пригадувати тим, що ще живуть, що У. Н. Союз і надалі не зможе обійтися без таких, щирі йому відданих ідеалістів. Тому треба, щоб з молодого, тут родженого покоління виростили нові такі сили. Треба таких, щоб уміли добувати в У. Н. Союзі оте величне, що розбудовувало нашу іміграцію. Треба таких, щоб бачили, що Союз ще й тепер зуживає величезну кількість своєї енергії, щоб нашу іміграцію об'єднати, скріпити і затягнути її до спільної праці для добра нашої спільної ідеї. Тому саме за кожним ширим робітником, що від нас відійшов, повинен приходити новий, щоб продовжалась добра робота. Крім цього придбанням нових членів до У. Н. Союзу віддаємо теж якнайкращу пошану тим нашим чесним піонерам, що від нас відходять.

Карло Ештин.

НИНІШНІ ЧАСИ

Жан Бурже був директором великого підприємства в Парижі. Мав доходу 200,000 франків і вроджений талант пускати негайно в оборот цю суму. Ба, його талант сягав навіть далі, бо суми, що їх Бурже пускав в оборот, перевищали значно його справні доходи.

Бурже мав сорок літ, був парубком молодечого настрою, а крім того жив у Парижі. Ось три причини, чому жив життям, як то кажуть, понад стан.

Прийшла скрута, а разом із нею скорочування життєвих вимог. Самособоту, не почалося від директора, а всеж прийшов день, коли директор не мав чим кермувати й Жан Бурже найшовся поза дужками підприємства.

Вже за кілька днів за примитив, що його дотеперішні вірителі, які кланялися йому дуже низько, кланяються ще йому, також приятельки всімаються до нього.

постановив зробити обрахунок свого стану посідання. Жалюгідне зіставлення виявило, що крім багацтва в біллі, двадцять пар обуви, сімнадцять одягів, сто п'ятьдесят папірос, мав ще двітори франка в готівці. Наслідок білянсу був такий, що Маргарета, чарівно всміхаючись заповіла йому, що заручується з послом до парламенту. Тоді щойно Бурже зорієнтувався, що перед ним отирається пуста.

Можна про це думати, що загодно, а всеж фактом було, що його вірителі за всяку ціну старалися видістати свої гроші, не погорджували теж і писемними упіненнями. Деякі були настільки настирливі, що після сутічки зі служницею напастували його в хаті.

Чи то тому, що Бурже давав позички негідним одиницям, чи тому, що вірителі на всьому світі однаково закланні, досить, що одного недільного передполудня Бурже нарачував у себе двадцять п'ять езекуційних наказів, трицять дві скар-

ти та сорок сім упімень. Та й тепер не втратив голови.

Одно лице дуже дивувало Буржета. Всі впоминалися, скаржили, екекували: господар, швець, ювілер, прачка, навіть голляр, усі, лише кравець — ні.

— Порядний чоловік з того Мерсієра — ствердив Бурже — на правду чесний! — І Бурже радів, що знайшов білого крука серед громади вірителів.

Час минав. Бідний Бурже не міг уже вийти з хати, щоб не впасти на вірителя, що поглядав на нього глумливо або й говорив погані слова.

— Лиш один Мерсієр був людяний — розповідав Бурже приятелям. Ні разу не впінув.

— Це справді порядна людина, — признавали приятелі.

Так росла легенда про кравця Мерсієра. Бурже додавав:

— Зате він буде перший, що одержить свій дові! — Приятелі дуже хвалили цю Буржеову постанову.

Час минав, а рівночасно змінювалася доля людського життя. Бурже був знову директором великого підприємства. Віри-

тели кланялися тепер низько, приятельки надсакакували. Бурже дивився на все те з погордою, думав виключно про одного, що серед збіговища був такий вирозумілий для нього в його нещастя.

Кравець кудись перепровадився, однак Бурже на частя стрівув раз його челядника. Розрадуваний впав на челядника та став вихвалювати перед ним Мерсієрові чесноти.

— То чесна людина, ваш пан Мерсіє. Найпорядніша людина, яку знаю — говорив із захопленням Бурже.

Челядник Павло слухав легенько всміхаючись, а це дуже дивувало Буржета. Тому замовк на хвилину, а тоді Павло сказав преспокійно:

— Пан Мерсіє рік тому втік до Південної Америки, а довгі оставив на вісімсот тисяч франків.

ХТО МАЄ КАЛЕНДАРІ У. Н. СОЮЗУ З РОКІВ ВІД 1896 ДО 1910?

Просьба про це повідомити редакцію "Свобода".
 "СВОБОДА"
 81-83 GRAND ST., apt. P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

була правдою, мусимо пам'ятати, що для нас демократична Москва буде такою самою мачухою, якою є Москва більшовицька. Для нас тільки один факт міг би бути міродатним: вихід московських військ з України й проголошення України дійсно незалежною державою. А що на це Москва ніколи добровільно не піде, то мусило змагати до того, щоб наш великий сорок-мільонний народ її до цього примусив. І чекаючи того та до то-

"ЧИ ВІЛЬНО СЕЛЯНИНОВІ ЗАЙМАТИСЯ ТОРГОВЛЕЮ І РЕМЕСЛОМ?"

(Допис з Рідного Краю).

У Польщі ведеться тепер сильна антисемітська пропаганда, а плекають її головні різні відтинки ендеків, то є національно-демократичної (вшепольської) партії. Зокрема євдецька молодь сильно захоплена протижидівською агітацією. По високих школах Польщі молоді ендеки таки й чинно виступають проти жидів та силою жидів-студентів не допускають до викладових саль.

З цієї причини час не раз було на якийсь час замикані високі школи, або бодай виходили розпорядки, що слухачі жиди мусять сідати в лавки з одного боку викладової сали, а християни з другого боку.

Той антисемітський дух перенісся і на село, а причинилися до того немало дуже тяжкі матеріальні відносини, серед котрих воно живе. Загострення настроїв між жидами і католиками у польських містечках та селах стає чимраз більше і вже приходило не раз до кривавих розривів, особливо, коли жиди, у власній обороні чи зі страху або і провокаційно, убоють християнина.

І так наприклад прийшло до великих розривів у Мінську Мазовецьким недалеко Варшави, де жид убив поляка вахмайстра Буяка. Поляки з пімисти влаштували неабиякий погром. Такий погром був і в Одрживалю, а тепер ведеться вже довгий час у Радомі карний процес проти погромників, які змістилися на жидів за вбивство в містечку Пшитику газди Весняка.

З тої нагоди оголосив звінний україножерний "Л. Курер Цодзенин" наступну статтю під заголовком: "Чи селянам вільно займатися торгівлею і ремеслом?"

Стаття така характеристична для польсько-жидівських відносин у Польщі, що ми подамо тут головні її уступи.

Містечко Пшитик (Psztyk), радомського повіту, має 3,500 мешканців, а в тім лише одну десятку частину християн-Поляків. Решта — жиди, що досі жили з торгівлі з околичними селянами.

Від осені мин. року по погромах в Одривалю розпочався рух бойкотів і сильно підняв жидівські гешефти.

Жид-милар Ленга оповідав автору статті, Ойлої, таке: "Давніше мав я тижнево 100 до 200 метр. сотнарів селянського збіжжя до змелення а тепер мій млин стоїть без руху, бо ніякий селянин не привезе збіжжя до мене.

"За три останні місяці лиш один селянин привіз до мого млина трохи збіжжя до змелення, але коли вернувся домі, побачив, що цілий його молодий сад хтось вирубає, а на одному пеньку лишив карточку "свій до свого".

Терор селян не є так дуже звернений проти жидів, як радше проти тих селян, що в жидів купують або їм що продають.

Впродовж перших двох місяців по вбиттю Весняка в Пшитику повстали в західній часті радомського повіту 160 хлопських торговельних фірм, з того 50 у самім Пши-

го готуючись, не зражаємося ріжними більшовицькими вигадками. Кажуть вони, що ми "фашисти", — байдуже! Можемо називатися, як хочемо, але мусимо бути тільки українцями, що змагаються неуцхильно і безнастанно на всіх відтинках національного фронту, де тільки нас поставило життя, за повне національне визволення нашої великої Сиборної України.

Евген Онанський, Рим.

ЧИ ВІЛЬНО СЕЛЯНИНОВІ ЗАЙМАТИСЯ ТОРГОВЛЕЮ І РЕМЕСЛОМ?

„Було би однак великою помилкою — пише Ойлої, думати, що бойкот жидів та основоування християнських складів повстає з якоїсь расової ненависти до жидів. Властива причина цього живлового руху лежить в економічних відносинах, бо селянин, котрому земля під ногами корчиться та чимраз менший дає дохід — шукає ратунку в торгівлі. Інтересним є, що та власне розбуджена охота до торгівлі проявляється не у формі спілків, кооперативних, але у формі приватного підприємства.

І ось на терені п'ятиох сусідніх повітів (радомського, опатовського й інших) повстали впродовж одного року 2,500 нових станищ християнської людової торгівлі. І в тім немалого перебільшення, бо кілька би прийшлих почислити ще і всіх „страганярів" (що на столиках на торзі продають й похатників — то те число ще би бодай вдвоє збільшилось.

Є фактом, що у згаданих 5-тьох повітах селяни цілком опанували торгівлю споживчу, а також і різними продуктами. Дотого — всі жидівські млини стоять неповорухні, а християнські мелять безупинно.

Донедавна мали жиди виключний монопол торгівлі товаром, але від року і її взяли в руки селяни, а також на заріз віддають до цілої низки християнських яток, котрі повстали в Радомі (9) і в сусідніх містечках.

В однім селі коло Радомі три молоді селяни продали трохи зі своїх ґрунтів сусідам, та з капиталом 2,000 злотих взялися до торгівлі товаром. Один з них виступив зі спілки та впродовж одного тижня заробив 300 зл. і є дуже вдоволений зі свого нового фаху.

Ще торік 70 процентів садів були взяті в державу жидами; але цього року всі сади є вже в руках хлопських державців. Що більше: десяток селян та селянок, що донедавна були безробітними — пустилися на похатництво та продають по селах різні предмети галантерейні та потрібні до щоденного вжитку (шварц, мийло, голки, стяжки і т. ін.). Таксамо торгівля молоком (поза кооперативою), яляям та яриною перейшла в руки селян, а що найцікавіше: появилися свої власні, селянські ганделеси, що скуповують або беруть у заміну старе залізо, шматки, збите скло і т. ін.

А в Радомі повстав перший християнський склад з готовим одінням, а також склад дров і матеріялів будівельних, склад з залізом та дві фабрики цукорків.

У Пшитику підчас понедількових ярмарків стоять уже 41 християнських „страганів" (купецьких столиків), а лише 10 жидівських могли покищо видержати конкуренцію.

Є бачимо, то в цей спосіб розширюється незвичайно область селянських зарібків. Селяни кинулися з живловим запалом до торгівлі в перехованні, що вона може на селі

успішніше зарадити безробіттю ніж газдування на дрібних парцельках.

Один молодий селянин, що півтора року тому продав спору землі, а позискані з цього гроші обернув на торговлю телятами, заявив п. Ойлої:

„Я тепер ліпше живу ніж навіть 25-морговий газда і мигби йому на випадок потреби позичити пару десятків або і соток".

Рівночасно з селянською торгівлею та під її опікою розвивається дрібне ремесло, а то також під кличем „свій до свого". І так у радомським повіті більше як сто шевців та кількадесят крафців мають стаду роботу, а потреба ще шапкарів та інших. Християнські склади по містечках і селах мають тепер подвійно стільки обороту, що перед двома роками.

Цей повний розгон і заналу свідомий народний рух викликає просто жах і розпуку у жидів. Вони жаються:

„Чого хлоп має братися не до свого діла? Пощо йому братися до торгівлі, коли він має рілю?"

Та в тім то і суть цілого того руху, що рілі вже селянинові не стає і він приходиться нарешті до переконання, що чейже й інші способи зарібку стоять для нього отверті.

На питання, поставлене п. Ойлою: „Чи вільно селянам займатися торгівлею і ремеслом?" відповів зараз на другий день жидівський „Нови Дзенник" великою статтею, що має той самий заголовок. Він каже, що „вільно", але хлоп повинен мати відповідне приготування до цього „через довго триваючу науку та засвоєння собі потрібних кваліфікацій".

Гарно це сказане, — але чигі сотки тисяч жидівських торговельників справді покінчили якісь торговельні академії чи курси? Придилься один з дргим, як тато хлопа обсахронує, та і він на таке пуштуєся. А дальше каже „Нови Дзенник", що боротьба конкурційна є дозволена, але не політична або й фізична.

Отже ту „фізичну" боротьбу викликали в згаданих містках самі жиди власне через „фізичне" закатування по одному християннові. Це переляло однак вже чашу терпелювості християн і так прийшло до погромів, а потім до плянових бойкотів. І так нпр. фотографують тих, що йдуть до жидівських складів, а потім і на них бойкот поширюють.

Ми тут не хвалимо тих насильних способів конкуренції. Ми лиш нотуємо факти і даємо звіт з полеміки між двома газетами, що друкуються польською мовою.

Ми вже звернули увагу редакції деяких наших популярних кроєних часописів на і прояви, котрі заінтересують безумовно і нашого так дуже млого селянина. І йому вже врывається терпець і відкриваються очі на це, що мусить шукати нових джерел зарібків, тимбільше, що приклади має перед очима.

Зрештою і це піднести належить, що жидівські купці обходяться з своїми кліентами-селянами майже все дуже нечесно, а вже найпровокаційно. А вже торгівлі товаром руйнують просто селян підступними умовами (договорами) з ними та випливаючими з них процесами. Тисячі селян „пішли вже через це на жибри.

На жаль, клич „свій до свого", дуже поволі знаходить відгомін у душах нашого селянства, а вже найбільшими грішницями на тім полі є наші старші газдині.

І у тому напрямі, в напрямі усвідомлення наших селянок мусять передовсім працювати наші краєві жіночі організації.

Іван С.

ЦИГАНСЬКІ ПЕРЕКАЗИ

Походження та мова циганів. — Переслідування. — Про дивдерів і ненаїсного цигана. — Королева ворожок. — Звичаї.

Дивні люди переходили ніщити до тла, цар з початком 15-го століття малярськими степами. Іх провідники „вайди“ на конях, у барвних, незвичайних одягах, із величкими срібними гудзиками, титулувалися князями Єгипту, а за ними тяглося багато соток смаглявих людей, у колірвому ламхитті, з худощавими кінцями, ослами, ведмедями, з голими дітьми на возах, а всюди по дорозі просили милостині. Звали їх „роме“, що в коптській, отже пізно-єгипетській мові значить „чоловік“, а самі вони гордили, що походять із Єгипту, однак вони проходили, бо їх предки відмовили схорошища Матері Божій, як утомлена з Ісусом просила притулку. За за мають покутувати: все мандрувати.

З таким переказом появилися в Європі, а сьогодні це звать їх еспанці й англійці єгиптянами (Гурву), мадари „народом Фараона“, французи „богемієнс“ і т. д. Без назви та рідного краю зайшли в усі закутини Європи, а ніхто поправді не знає точно їх історії. Щойно німецький вчений досліджуючи їх мову, дійшов у 1777 році до висновку, що батьківщиною циганів є Індія, а Пот, Мікльосіч, Грельман й інші ствердили в циганській мові багато схожості з індійсько-кавказькими діалектами, головний із діалектом „дард“. Та чому цигани покинули свій рідний край, або хто їх вигнав, тяжко ще сьогодні ствердити.

Таксамо не погоджуються вчені щодо походження назви „цигани“. Мікльосіч виводить її від малоазійської секти самаританів „атінгані“, інші від індійського племені „чангар“ або „цігаріє“. Певне лише те, що давно, заки ще розійшлися по світі, довго жили в Греції, а покинули її щойно в 1340 році. В усіх циганських діалектах подібного багато слідів грецької мови.

Ніде циганів не любили, хоч циганкам приписували якісь надлюдські прикмети, дар ясновидності, пророцтва та чародійної сили. Парламент в Орлеані постановив у 1561 році, що циганів треба ви-

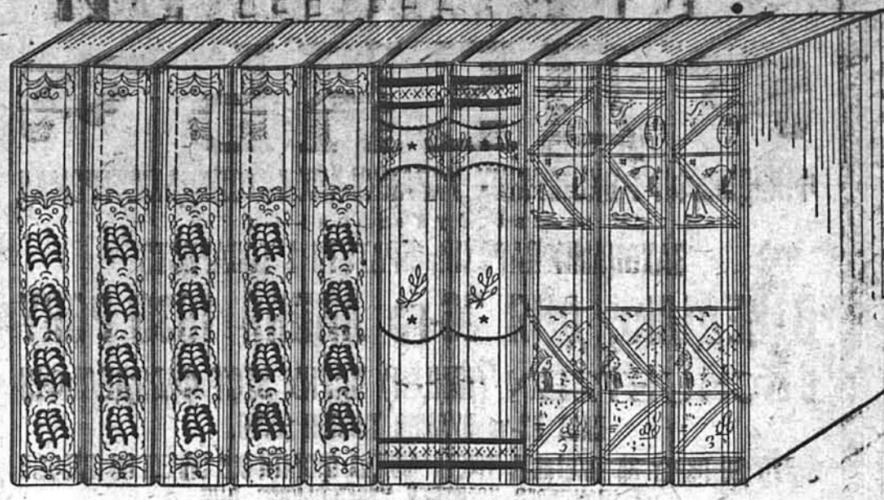
нищити до тла, цар Леопольд I, призвав їх 1701. року винятими зпід закону, а цар Карло VI у 1726. році приказав побивати всіх циганів-мужчин, а хлопцям понижче 18 діт і всім жінкам пообтинати по одному вухові, а друге вухо обтяти, колиб знову вернулись в границі держави.

Однак всі ті строгі заборони були безуспішні. Цигани не робили собі нічого з ніяких царських патентів і вимкових законів, приходили й відходили так, як це ім наказував їх скитальський інстинкт, не раз як музики йшли з малярським і турецьким військом у виправах, виливали для турків гармати, грали на скрипку підчас коронавання короля Матія у Колошварі, вкінці були знаменитими катами у Семигороді, бо як здібні ковалі, звали як рідко хто всі тайни найбільш вирафінюваних мук і тортур. Від 700 літ мандрують так постійно, як одинокий іше в Європі скитальський наїд, а вірять лише у великого опікучого духа, що править їх долею. Не люблять праці, не дають підкупитися заробітком, не бажають культури, а бачать лише у „волі“ найвищу мету свого життя.

Мандрівні цигани дуже добрі музики та не відпекуються свого походження. Лише в Семигороді заховалися в найчистішій формі й там теж заховалися їх цікаві перекази. До найстарших їх переказів належить переказ про те, як повстала рослина дивдерів (бісдерев—Datura Stramonium), що має в собі багато атропіні. Ось зміст того переказу:

„Один мудрий циганчарівник забажав оженитися лише з тою жінкою, яка ніколи не противилася би його волі. Він знайшов гарну дівчину та жив з нею кілька літ щасливо. Аж одного разу забула вона нарочно його збудити. Він прокляв її за це та перемінив у рослину дивдерів, яку оминають і звірята і люди, а її дітей засудив на вічне скитання. Перемінену в дивдерів жінку возять зі собою всюди прокляті діти, а цигани це саме по-

НЕЗВИЧАЙНА ОФЕРТА „СВОБОДИ“ на ЧЕРВЕНЬ і ЛИПЕНЬ



Твори ТАРАСА ШЕВЧЕНКА, Писання Б. ЛЕПКОГО, Українська ЕНЦИКЛОПЕДІЯ

ХОЧЕТЕ МАТИ 3. ТОМИ УКРАЇНСЬКОЇ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ ВАРТОСТІ \$30. ДІСТАНЕТЕ ДАРОМ, ЯК ПРИСДНАСТЕ 25 ЦІЛОРІЧНИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ „СВОБОДИ“

- ХТО ДІСТАНЕ 15 ЦІЛОРІЧНИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ, ОДЕРЖИТЬ ДАРОМ \$15 5 ТОМІВ ШЕВЧЕНКОВИХ ТВОРІВ ВАРТОСТІ
- ХТО ДІСТАНЕ 10 ЦІЛОРІЧНИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ, ОДЕРЖИТЬ ДАРОМ \$7 2 ТОМИ ПИСАННЯ БОГДАНА ЛЕПКОГО І 1 ТОМ ПРИЧЕПИ, повість І. Н. Левицького, ВАРТОСТІ
- ХТО ДІСТАНЕ 5 ЦІЛОРІЧНИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ, ОДЕРЖИТЬ ДАРОМ \$3.50 КНИЖКУ З ВЕРШИН І НИЗИН ІВАНА ФРАНКА, ВАРТОСТІ

ПОВНА РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА В СУМІ \$6.00 ЗА КОЖНОГО ПРИСДНАНОГО ПЕРЕДПЛАТНИКА МАЄ БУТИ ПРИСЛАНА ДО АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ“ ДО КІНЦЯ ЛИПНЯ Ц. Р.

„СВОБОДА“ 81-83 Grand St., (P. O. BOX 346), Jersey City, N. J.

томки цієї казочної пари. Відомим теж є фактом, що дивдерів привезли до Європи цигани та уживають його для вивару любовного напиту. Люблять страву, приладжену з іжака; може бути, що це також має символічний зв'язок з дивдеревом.

Інший переказ каже, що жив раз циган Цальо, дуже ненаїсний. Ів'за 20 людей, а ніколи не був наїджений. Щоби зовсім заспокоїти свій голод пішов Цальо до короля на службу. Як король спитав його, що взагалі вмє робити, відповів Цальо, що вмє їсти за двацятьох. Король розсміявся та обіцяв Цалю взяти на службу, однак під умовиною, що відгадає такі три загадки: Підеш — сказав король — з мого дому, а потім вернешся, однак ні в день ні в ночі, ні босий, ні в чоботах, колиж вкінці вже тут будеш, маєш бути, ані дома, ані на дворі. Цальо пішов, а як

стало смеркати вернувся знову, однак так, що поперед себе розвивав звій полотня та щойно по ним ступав ногами. Коли врешті дійшов до корольського дому, сів на порозі, та одну ногу держав внутрі дому, другу назовні. Король сміявся та був задоволений. Цалеві жидося тепер добре, оже-

нився і мав багато дітей. Та біда, бо всі були такі самі ненаїсні, як їх батько. Того вкінці навіть королеві було забагато, тому прогнав усю родину, бо боявся, що геть його обідять так, що самому прийдеться піти за прошелим хлібом. Від цієї то ненаїсної родини походять нинішні цигани.

що мають величезний апетит і ніколи не можуть наїстися.

Цигани оповідають теж у своїх переказах про королеву ворожок Татую. Як вона розпустила волосья на вітрі, зараз повстає буря, град. Вірять цигани в осоружних „бувувшів“, запеклих ворогів людини. З їх причини бувають землетруси. Вірять у підземних „нівашів“, що мають пиші терени у руслах рік, ведуться „Машмурдало“, додейзвірів „лохучів“, їх ворогів песиголовців, вкінці демона „Харгіна“, що подобає на іжака, якого пазур, спалений на вогні, може воскресити небіжчика.

Культ померших для циганів найбільше свято. Бога, як ми, не знають зовсім. Не знають теж подружжя, бодай у нашоу розумінні. Звичайно циган кулає жінку й відтоді стає необмеженим її власником. Та понад ним стоїть „циганська мати“, найстарша жінка в циганській ватазі. Незамужні циганки мають нову свободу у своїх любовях заки вийдуть заміж, зате коли замужна циганка зраджує чоловіка, то це найбільша ганьба. Замуж може вийти циганка щойно тоді, коли вплете у волосся срібну прикрасу, а в косах попричіляє великі срібні монети, звичайно таляри цисареві Марії Тереси. Підчас весілля оживає ввесь циганський табор, забава йде в землянках і в дірках шатрах, грає скрипка, цимбали, чути веселі сміхи. Серед забав і пиру традиційного іжака замиваються всі малярські вини. А нотім запрягають коні й молода пара пускається в світ у темну ніч назустріч невідомій долі.

Запросив мужик на весілля знайомих із подальших сіл. Все було добре. Гості гостилися три дні. Коли вже мали вернутися домів, пустився зливний дощ. Палає один день, падає другий, ба третій. Господар і господарня мало зі шкіри не вискочать. Третього дня, коли дощ лив наче з ведра та коли вже гості в хаті зідали весільні останки, вийшов господар за двері та став голосно молитися:

— Ах Боже, коли ти колинебудь мав гості, то змилюсердись наді мною, вчини, щоб перестав падати цей дощ, а то геть обідять мене!

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.
Дня 19. липня помер у 65 році життя КУЗЬМА КУРИЛО, член Товариства Український Клуб Поступовий, від. 70 У. Н. Союзу в Джерзі Ситі, Н. Дж.
Похорон відбудеться дня 22. липня в годині 9-їй рано з друку жалоби під ч. 377 Фултон Евея.
Хто з членів від. 70 У. Н. С. не працює, буде ласкавий прийти на похорон.
В. П. П.

ФАРМИ
100 АКРОВА ФАРМА
близько міста й при добрій дорозі, 80 акрів чистої землі, 20 акрів лісу, дім на 11 кімнат і 3 інші будинки, всі будинки в дуже добрім стані, 12 штук рогатової худоби, 3 коні, 200 курей, машинери і ввесь апар. Власник продає за \$4,200. Готують \$2,000.
D. U. C. H.
84 E. 7th St. New York, N. Y.

З ПРИЧИНИ СТАРОСТІ
Українські бездітні люди хочуть продати 150-акрову ФАРМУ при степовій дорозі, новий дім на 8 кімнат, який коштіван \$5,000 абудувати, 2 стайні, молочарня, курники, добра земля, ліс, річка з рибкою, корови, коні, кури і безрогої. Ціна \$6,500. Голоситься до: 168-70-1
NICHOLAS LAGODA,
32 Pitt Street, New York, N. Y.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ
НА ПРОДАЖ:—
ГРОСЕРІЯ І ДЕЛКАТЕСЕН
524 4th AVE., BROOKLYN, N. Y.
Бізнес добре вироблений програмою 11 років. Продаю з причини іншого бізнесу. Голоситься на поштову адресу. 164-9

ПОУЧЕННЯ
ЯК СТАТИ ГОРОЖАНИНОМ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ?
Питання і відповіді. Конституція. Декларація незалежності. Назви президентів. Присяга. Вакції дати з історії 31. Держав. Нове видання. 25 цит.
ЯК СТАТИ ГОРОЖАНИНОМ. Питання і відповіді українською і англійською мовою зі словарем в гарній справі — 75 ц. Об'єктивні \$1.
Замовлення посилайте марками або внішіть долара в листі. Адресуйте: S. U. R. M. A., 103 Avenue A, New York

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР,
ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET,
between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.
Ураюль години: рано від 10 до 12, ввечір від 6 до 8, а в неділі рано від 10 до 12.

НЕПРИЯТЕЛЬ РЕВМАТИЗМУ
Біль в руках, ногах, м'язках, змило в ногах, а поза шкоро як би м'яввали лезни. Те недуги уступають по ужиттю „SORKO“. Стоїть коштує \$4.00. Належитість вислайте разом з замовленням на адресу: 120-CH. LOZINSKI, Dept. S, 2325 N. Mulligan Avenue, Chicago, Ill.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
ЗАНІМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 E. 7th STREET, NEW YORK, N. Y.
Tel. Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 PROSPECT AVENUE (Cor. E. 185 St.), BRONX, N. Y. Tel. Ludlow 4-2568.

В товаристві обезпечень.
— Прикро нам, але не можемо вас обезпечити на життя.
— Чому?
— Бо маєте вже 94 роки.
— Це мене дуже дивує. Адже статистика виказує, що в тим віці дуже мало людей умирає.

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА.



З приємним бітням серця підходив Бааду біт брामу свого села. Підійшовши ближче, він з цілої сили заверещав: „Відчиняй! Відчиняй!“ Коляж почув, що з другого боку підходять до брами люди, він почав далі верещати, не чекаючи, аж вони відчинять брामу: „Тарзан умер, убив його слон!“ Вістка мов блискавка рознеслася по селу.



Дік і Док почувли, що щось сталося у селі, та не знали, що саме. Вони бачили тільки якусь радісну метушню серед людей і вперте повторювання якоїсь фрази. Та вслухуючись ближче, вони зрозуміли, про що верещали чорношкірці. Вони осмілювали кінець Тарзана. Серця хлопців сповнило ледовий сум і пригноблення.



„Це все наша вина“. Док заговорив розпучливо. „Так“ відповів Дік, „колиб ми не були такі легкодущі й не загубились у нетрях, то все було гаразд і Тарзан був би жив. А тепер не тільки Тарзан згинув, але і нам те саме приходить“. Док мовчав. Смерть Тарзана так пригнобила його, що він попав у цілковите знеохочення.



Скоро після цього завізано хлопців знов перед ватажка лододів. У їх присутності ватажок торжественно заговорив до Бааду: „Це ти, що завіз Тарзана у Долину Смерти. Тобі припадає в нагороду найкращий кусок на нашому бенкеті“. Бааду поглянув задоволено на хлопців і, шукаючи оленонима того „куска“, облизував свій пляговий рот.